

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

CUVINTE CHEIE

Autohtoni	băștinași de loc dintr-o anumită țară (regiune) care s-au format și s-au dezvoltat pe teritoriul unde trăiesc și în prezent.
Continuitate	persistența populației băștinașe (dacii și daco-romanii) pe teritoriul vechii Dacii.
Dialect	particularitate locală (teritorială) a unei limbi.
Emigrare	părăsirea țării de origine pentru a se stabili într-o altă țară.
Etnogeneză (aici)	procesul de formare a unui popor.
Imigrare	deplasarea și stabilirea într-o țară străină.
Imigraționism	curent în istoriografie care se opune ideii continuității de locuire a poporului român în spațiul fostei provincii Dacia, de la formarea sa și până azi.
Interpretatio romana	contopirea unor zei ai dacilor cu zeitățile romane.
Istoriografie	totalitatea scrierilor istorice dintr-o anumită țară sau dintr-o anumită perioadă determinată de timp; totalitatea lucrărilor istorice privitoare la o problemă.
Limba protoromână	numită și română comună, română primitivă, străromână, este considerată de lingviști o limbă unitară din care s-au desprins ulterior dialectele limbii române: dacoromân, aromân, meglenoromân și istroromân.
Misionar	persoană care propovăduiește o nouă religie pe un teritoriu.
Romanitate	spațiu etno-lingvistic care cuprinde popoarele romanice; caracter romanice al unui popor sau al unei culturi; origine, descendență romană.
Romanitate orientală	spațiu etno-lingvistic ce reunește totalitatea populațiilor de limbă latină din partea de est a Imperiului Roman.
Romanizare	proces de preluare selectivă a trăsăturilor culturale romane (limbă, port, tradiții) de către populația autohtonă cucerită.
Sincretism religios	fenomen religios care constă în contopirea unor zei asemănători, dar de origine diferită, într-o singură divinitate.
Supplex	cerere, plângere, petiție.
Școala Aredeleană	mișcare ideologică și culturală iluministă a intelectualității românești din Transilvania de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Școala Latinistă	curent apărut în lingvistica și filologia română din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care a continuat unele idei ale Școlii Ardelene. August Treboniu Laurian a fost corifeul curentului latinist.
Teoria autohtonistă	subliniază originea latină și vechimea românilor pe aceste meleaguri și a fost susținută atât de istoriografia românească, cât și de cea străină.
Teorie istoriografică	ansamblu de idei care explică desfășurarea unor evenimente și procese istorice.
Teoria puristă	teorie ce neagă rolul dacilor în etnogeneză susținând că românii provin numai din romani.
Vlahi	nume consemnat în documentele externe care desemnează populația de limbă romanică de la nordul și sudul Dunării.

I. Etnogeneza românească. Trăsături generale ale etnogenezei românești (formarea poporului român)

a. Geto-dacii și lumea romană în secolele I. î. Hr. – al II-lea d. Hr.

- Popor de origine indo-europeană, **geto-dacii** au reprezentat **ramura nordică a tracilor**.
- Romanii i-au numit „daci”, iar grecii „geți”, însă ei vorbeau aceeași limbă, cum afirma istoricul și geograful grec Strabon, în secolul I î.Hr.
- Geto-dacii erau organizați în triburi sau uniuni de triburi, care stăpâneau un teritoriu ce conținea o așezare mare, fortificată, cu rol de centru administrativ, numită *dava*. Erau *politeiști*, venerând mai multe zeități, dintre care cea mai importantă este Zalmoxis. Limba daco-geților era un dialect al limbii tracice, care s-a tras din limbile indo-europene.
- Triburile geto-dacilor au fost **unite** prima dată în secolul I î.Hr., **într-un regat sub conducerea regelui Burebista (82-44 î. Hr.)**. După moartea lui Burebista, regatul s-a destrămat. **Reunificarea** triburilor dacice într-un singur regat, cu capitala la Sarmizegetusa Regia, a avut loc în secolul I d.Hr., sub conducerea **lui Decebal (87-106 d. Hr.)**, care a luptat împotriva Imperiului Roman.
- Dobrogea de astăzi a intrat sub stăpânirea romană în anul 46 d. Hr., făcând parte din regiunea Moesia. Aici, stăpânirea romană a durat până în anul 602.
- În urma războaielor daco-romane (101-102, 105-106), s-a constituit **provincia imperială Dacia**, stăpânită de romani până în anul 271 (momentul retragerii armatei și administrației romane la sudul Dunării, la ordinul împăratului Aurelian).

b. Romanizarea geto-dacilor

Romanizarea este un proces istoric complex, prin care civilizația romană s-a impus, prin intermediul limbii latine, și s-a extins de la sud la nord de Dunăre.

Romanizarea s-a realizat în trei etape:

- romanizarea preliminară (anterioară stăpânirii romane propriu-zise) – secolele I î.Hr. – 106 d. Hr.;
- romanizarea efectivă (derulată în timpul stăpânirii romane) – 106 – 271/275;
- romanizarea postaugustină (reprezentată de continuarea legăturilor cu Imperiul Roman după retragerea stăpânirii romane din provincia Dacia) – 271/275 – secolul al VII-lea.

Principalii factori care au contribuit la derularea procesului de romanizare în timpul stăpânirii romane au fost:

- **armata romană** – este un element de bază al romanizării, ea reprezentând permanent aproximativ 55.000 de soldați, cam a zecea parte din trupele imperiului. Trupele staționau în tabere militare romane, numite **castrae**, care erau răspândite pe întregul teritoriu din Dacia și Dobrogea. În jurul castraelor s-au creat așezări civile numite **canabae**, unde locuiau familiile soldaților, meșteri și țărani daci. Ambele tipuri de așezări au reprezentat un nucleu important al romanizării.

- **administrația romană** – limba latină era limba oficială în Dacia romană. Dacă la început funcțiile sunt deținute numai de cetățeni romani, care vorbeau limba oficială – latina, mai târziu vom găsi și daci romanizați în funcții, contribuind astfel la procesul de romanizare.

- **veteranii** – sunt un alt element important al romanizării. După 15-20 de ani de serviciu militar în provincie soldatul își stabilea destule legături aici, de cele mai multe ori avea și copii cu femei dace, încât la terminarea serviciului militar prefera să rămână pe loc, unde primea și lotul de pământ.

- **coloniștii romani** – sunt un factor extrem de important al romanizării. Coloniștii sunt cetățeni romani din provinciile asiatiche, africane și europene (mai puțin italici), care vor locui mai ales la orașe, unde sunt majoritari, dar și la sate alături de localnici, unde vor înființa chiar așezări noi (*vicus*) sau *ville rustice* (*ferme agricole*).

- **urbanizarea** – în Dacia, ca, de altfel, în întreg imperiul, romanii construiesc numeroase orașe. Multe dintre ele vor fi ridicate pe locul unor vechi așezări dacice, populate mai ales de coloniști. Ele vor atrage și pe localnici, care trebuiau să învețe să vorbească în latină. Orașele erau de două feluri: *colonii* (de rang mai înalt, organizate după modelul Romei) ca *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, *Napoca*, *Drobeta*, *Apulum* etc. și *municipii* (de rang inferior, dar cu autonomie proprie) ca *Dierna*, *Tibiscum*, *Porolissum*, *Ampelum* etc.

- **dreptul roman** – la rândul său acționează pentru romanizare, normele sale fiind preluate de autohtoni și păstrate până târziu în dreptul românesc.

- **cultura materială romană** – se impune cu ușurință, fiind preluată de daci, deoarece este de mai bună calitate decât a lor. În toate domeniile vieții economice, de la cultivarea pământului și până la exploatarea aurului și construcția orașelor, modelul roman se impune cu autoritate.

- **limba latină** – este factorul care permite dacilor să intre în armată, în administrație sau pur și simplu să comunice cu coloniștii. Ea se impune pe tot teritoriul provinciei, în trei generații ea devenind limba locuitorilor Daciei romane. *Latina folosită era cea populară (vulgata)*, de factură orientală, învățată cu greșeli de localnici.

- **religia romană** – provincia Dacia va fi inundată de zeități romane dar și orientale aduse de coloniștii originari de acolo, cum ar fi zeul *Mithras* (*Soarele nebiruit*). Un timp dacii vor adora vechile

Istoriografia postdecembristă (după 1989)

- Istoriografia de după 1989 a readus echilibrul în problema romanității românilor.
- Importantele sinteze de istorie publicate îndeosebi după 1996 au evidențiat cu argumente solide romanitatea românilor.
 - O analiză onestă a fost realizată de istoricul Lucian Boia în lucrarea *Istorie și mit în conștiința românească*. Acesta susține că „singura raportare incontestabilă la origini este oferită până la urmă de limbă. Esența romanică a limbii române, la care se adaugă numele de român, înclină într-un sens balanța spre romani”.
- În prezent, romanitatea românilor este un lucru cert, demonstrat și recunoscut.

Concluzie: Istoricii au abordat romanitatea românilor în funcție de contextul și interesele epocii în care au trăit. La procesul memorandiștilor, președintele Partidului Național Român din Transilvania spunea: „Existența unui popor nu se discută, se afirmă!”

SĂ RECAPITULĂM!

- *Etnogeneza românească* (formarea poporului român și a limbii române) are la bază *romanizarea* spațiului daco-moesian și *continuitatea* autohtonilor daco-romani în acest spațiu.
- Poporul român s-a format la nord și la sud de Dunăre, pe teritoriul fostelor provincii romane Dacia și Moesia. Se consideră că *etnogeneza românească* s-a încheiat în secolul al VIII-lea, ca și a celorlalte popoare romanice.
 - Limba română este o *limbă romanică* (*neolatină*).
 - În primele izvoare medievale referitoare la români (secolele al VII-lea – al XIII-lea), aceștia sunt menționați cu numele de *vlahi*, *blachi* etc.
 - Umaniștii italieni în secolele al XIV-lea și al XV-lea au contribuit la răspândirea ideii romanității românilor în mediile intelectuale.
 - În secolul al XVIII-lea, pentru a justifica lipsa de drepturi a românilor din Transilvania, a apărut *teoria imigraționistă*, care a fost sistematizată în secolul al XIX-lea de Robert Roesler.
 - Istoricii români și străini au combătut teoria imigraționistă prin *teoria autohtoniei și a continuității*, bazată pe argumentele științei istorice.

Întrebări posibile

1. Menționați doi istorici care au abordat romanitatea românilor în secolele al VII-lea – al XIII-lea.
2. Menționați o asemănare în abordarea romanității românilor de către cărturarii orientali.
3. Prezentați două motive ale abordării romanității românilor de către umaniștii occidentali.
4. Menționați doi istorici care au abordat romanitatea românilor în secolele al XVI-lea – al XVII-lea.
5. Menționați o caracteristică a izvoarelor istorice care susțin romanitatea românilor în secolul al XV-lea.
6. Menționați o asemănare în abordarea romanității românilor de către umaniștii occidentali, respectiv cronicarii români.
7. Prezentați momentul de început al politizării romanității românilor.

Test de evaluare

Subiectul I (30 de puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Romanizarea a fost, fără doar și poate, un instrument oficial al Romei de asigurare a bunei exploatare a noilor teritorii cucerite. Astfel privit, fenomenul înseamnă: asigurarea drumurilor, a frontierelor, crearea de orașe ca unități autonome de administrare a teritoriului, acordarea acelor drepturi care să încurajeze populația cucerită să «suporte jugul» și să colaboreze în exploatarea economică intensivă a noii provincii. Toate aceste obiective ale guvernării imperiale au avut ca urmare crearea unei mentalități specifice a populației care beneficia direct sau indirect de aceste forme evaluate de existență materială și spirituală.”

(Ioana Bogdan Cătănciu, *Daci și Romani. Aculturație în Dacia*)

B. „Toate popoarele romanice din Europa își datorează existența unei duble asimilări. Mai întâi se produce asimilarea elementului autohton de către elementul roman. Autohtonii sunt primitivi activi ai civilizației romane. Rezultatul colonizării și romanizării este, pretutindeni, același: apariția unor sinteze romanice (ibero-romanii, galo-romanii, daco-romanii). Romanizarea durabilă s-a produs în măsura în care s-a realizat integrarea indigenilor. (...) A doua asimilare a constat în «topirea» unor elemente migratoare în masa populațiilor romanice. În esență, este vorba de așezarea diferitelor neamuri germanice în Italia, Galia și Hispania și a unor grupuri de slavi în Dacia. Așezarea germanicilor în centrul și vestul imperiului și întemeierea acolo a regatelor barbare nu a însemnat dispariția romanilor ori a limbii latine.”

(I.A. Pop, Th. Năgler (coordonatori), *Istoria Transilvaniei*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți următoarelor cerințe:

1. Numiți fenomenul etno-lingvistic menționat în sursa A. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa B, o informație referitoare la rezultatele colonizării. **2 puncte**
3. Menționați două spații istorice precizate în sursa A, respectiv sursa B. **6 puncte**
4. Scrieți litera corespunzătoare sursei care susține că formarea tuturor popoarelor romanice este asemănătoare. **3 puncte**
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa A, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați doi factori ai romanizării în provincia Dacia. **6 puncte**
7. Menționați o caracteristică a procesului etnogenezei românești. **4 puncte**

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Dacia a fost pierdută de romani nu în urma unor înfrângeri militare la nordul Dunării, ci ea a fost pur și simplu abandonată, fără a fi cedată în stăpânirea cuiva. Din izvoarele narative, în special din *Historia Augusta (Vita Aureliani)*, rezultă limpede că Dacia a fost părăsită nu din cauza unor lupte sau războaie purtate de romani la fruntariile ori chiar pe teritoriul ei, ci pentru că ea nu mai putea fi

menținută. De fapt, teritoriile romane din sudul Dunării, *Illyricum și Moesia*, erau de multă vreme devastate de neconținute atacuri ale goșilor și ale carpilor, iar romanii sperau că, retrăgându-se pe linia Dunării, pe un front mult scurtat, consolidat cu trupe aduse din Dacia, vor putea organiza o mai bună apărare a ținuturilor balcanice. (...) În stadiul de acum al cercetării și cunoștințelor noastre, se poate afirma cu deplină temei că Aurelian nu a mutat în dreapta Dunării decât o parte a populației. O deplasare a tuturor sau a majorității locuitorilor Daciei (circa 800.000 de oameni) trebuia să ducă la întemeierea de orașe și sate noi la sudul fluviului, iar un atare exod nu putea să rămână neobservat și necomentat în documentele vremii. Or, în Dacia aureliană nu există documente despre emigrarea în masă a populației civile de la nordul Dunării. În toponimia Daciei aureliene nu se observă nicio modificare, ci, dimpotrivă, se constată și după aceea aceleași orașe și sate. De altfel, nici nu ar fi fost loc pentru atât de multă populație nouă peste cea locală.”

(Dumitru Protase, Alexandru Suceveanu – coordonatori, *Istoria românilor*, vol. II)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți spațiul istoric menționat în sursă. **2 puncte**
2. Precizați izvorul narativ menționat în sursă. **2 puncte**
3. Menționați împăratul roman și acțiunea acestuia prezentată în sursă. **6 puncte**
4. Menționați din sursa dată două provincii sud-dunărene. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la procesul istoric menționat susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia adevărurile istorice prezentate în sursă au fost contestate în alte perioade istorice. **4 puncte**

Subiectul al III-lea (30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre romanitatea românilor în viziunea istoricilor, având în vedere:

- precizarea unui secol în care a fost abordată ideea romanității românilor;
- menționarea a două teorii care au abordat problema romanității românilor și a două idei pe care le-au susținut reprezentanții lor;
- prezentați două aspecte din secolul al XX-lea referitoare la romanitatea românilor;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul ideii romanității românilor în scrierile istoricilor și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea **limbajului istoric adecvat**, **structurarea prezentării**, **evidențierea relației cauză-efect**, susținerea unui punct de vedere cu **argumente istorice** (coerența și pertinenta argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea **succesiunii cronologice/logice** a faptelor istorice și **încadrarea** eseului în limita de spațiu precizată.

SĂ RECAPITULĂM!

Trăsăturile comune ale regimurilor totalitare:

- nerespectarea principiului separării puterilor în stat;
- încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești;
- existența partidului unic, care deține puterea politică;
- promovarea cultului personalității;
- aplicarea cenzurii;
- oponenții regimului sunt exterminați sau trimiși în închisori sau lagăre;
- demagogie și propagandă;
- interesele individului sunt subordonate intereselor statului;
- teroare și violență cu ajutorul poliției politice (CEKA, NKVD, KGB, în U.R.S.S., Gestapo în Germania nazistă, Securitatea în România comunistă).

Trăsăturile distincte ale regimurilor totalitare:

Comunismul:

- colectivizarea și industrializarea;
- naționalizarea;
- ateismul;
- desființarea proprietății private;
- înlăturarea burgheziei.

Nazismul:

- rasismul;
- antisemitismul;
- ideea creării unui „spațiu vital” în care să trăiască rasa ariană;
- „spațiul vital” trebuia epurat de rasele inferioare (evreii, țiganii, slavii).

Deosebirile dintre democrație și totalitarism

Domeniul	Democratic	Totalitar
Economic	Economie de piață	Economie dirijată: preț impus, planificarea producției (regimurile comuniste)
Politic	Pluripartidism: alternanță la guvernare, parlament reprezentativ	Monopartidism: parlament rezultat din alegeri dirijate Liderul atotputernic și partidul unic aveau un rol hotărâtor în statul totalitar
Militar	Armata în slujba națiunii Transparența măsurilor	Armata supusă conducătorului unic Secretul măsurilor luate
Societatea civilă	Colaborare cu statul	Controlul exercitat de către stat asupra societății Baza socială a regimului o constituiau masele îndoctrinate politic cu ajutorul mijloacelor de propagandă
Cultul personalității	Absența unor manifestări stridente, elogioase la adresa conducătorului	Omniprezența manifestărilor de glorie a conducătorului
Drepturile omului	Existența practică a unor libertăți (presă, întruniri etc.) Justiție independentă	Manipularea opiniei publice prin mass-media Libertatea individului era redusă, acesta fiind supus autorității statului

*Constante/elemente de continuitate/asemănări și deosebiri
între actele cu valoare constituțională adoptate în secolul al XIX-lea*

Asemănări	Deosebiri
<i>Regulamentele Organice și Convenția de la Paris au fost adoptate de puterile străine pentru a stabili principii de organizare pentru Principatele Române.</i>	<i>Regulamentele Organice au fost elaborate în timpul ocupației rusești în Principate. Convenția de la Paris a înlocuit Regulamentele Organice în urma desființării protectoratului rusesc asupra Principatelor.</i>
<i>Ambele acte cu valoare constituțională au fost adoptate după încheierea unor războaie între Marile Puteri europene.</i>	<i>Regulamentele Organice aveau însă și unele prevederi care frâneau procesul de modernizare în Principate: păstrau vechile privilegii și scutirile de impozite pentru boieri și cler și au sporit foarte mult influența Rusiei în Țările Române.</i>
<i>Atât Regulamentele Organice cât și Convenția de la Paris și Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris au avut prevederi care au introdus principii moderne în viața politică românească.</i>	<i>Convenția de la Paris a înlocuit prevederile negative din Regulamentele Organice cu principii moderne de nivel european și a pregătit acțiunile pentru unirea Moldovei cu Muntenia.</i>
<i>Regulamentele Organice și Convenția de la Paris au contribuit la uniformizarea legislativă în cele două Principate Române.</i>	<i>Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris a inaugurat domnia autoritară a lui Al. I. Cuza, dar a permis însă realizarea marilor reforme care au dus la consolidarea unirii Moldovei cu Muntenia.</i>

Întrebări posibile

1. Precizați de ce era necesară adoptarea unei constituții.
2. Numiți două proiecte constituționale și câte o prevedere a acestora.
3. Precizați primul act cu valoare constituțională care are la bază principiul separației puterilor în stat și menționați două prevederi ale acestuia.
4. Menționați un act cu valoare constituțională impus de puterile europene și precizați două prevederi ale acestuia.
5. Stabiliți două constante/elemente de continuitate/asemănări și două deosebiri între proiecte constituționale.
6. Stabiliți două constante/elemente de continuitate/asemănări și două deosebiri între actele cu valoare constituțională.
7. Stabiliți două constante/elemente de continuitate/asemănări și două deosebiri între proiectele constituționale și actele cu valoare constituțională.
8. Argumentați printr-un fapt istoric relevant afirmația conform căreia actele cu valoare constituțională au fost impuse de puteri străine.
9. Menționați o consecință a adoptării unui act cu valoare constituțională în secolul al XIX-lea.
10. Formulați un punct de vedere referitor la importanța unui act cu valoare constituțională din secolul al XIX-lea.

- A rămas în vigoare până la instaurarea dictaturii antonesciene. *Constituția din anul 1938* a fost suspendată în 1940, în condițiile prăbușirii regimului lui Carol al II-lea și proclamării statului național-legionar.

- În perioada 1940–1944, România a fost guvernată de un regim politic de tip militar, de mână forte, impus de generalul Ion Antonescu, care a condus prin decrete-legi.

Deosebiri între constituțiile monarhice ale României

Constituțiile din 1866 și 1923	Constituția din 1938
Respectau principiile democratice: <i>separarea puterilor în stat, drepturile și libertăți cetățenești, guvernarea reprezentativă, suveranitatea națională</i> etc.	Desființa separarea puterilor în stat prin atribuțiile regelui, care erau mult lărgite. Parlamentul avea un rol decorativ și era mult limitat în privința inițiativei legislative.
Garantau sistemul de drepturi și libertăți: <i>libertatea persoanei, libertatea întrunirilor, inviolabilitatea domiciliului, a proprietății, inviolabilitatea corespondenței</i> etc.	Menținea formal unele drepturi și libertăți democratice (<i>egalitatea în fața legii, libertatea individuală și a conștiinței, suveranitatea poporului</i> etc.).
Miniștrii din guvern erau răspunzători pentru faptele lor în fața parlamentului.	Guvernul exercita puterea executivă în numele regelui și avea răspundere numai în fața acestuia.
Guvernul conducea țara după legile adoptate de parlament.	Regele putea convoca, închide sau dizolva una sau ambele camere ale parlamentului, putea dizolva parlamentul și <i>avea dreptul să conducă prin decrete-legi</i> .
Promova principiul pluripartidismului.	Carol al II-lea a înființat <i>Frontul Renașterii Naționale ca partid unic</i> .
Constituțiile din 1866 și 1923 au stat la baza funcționării regimului democratic din România. Constituțiile din 1866 și 1923 <i>au fundamentat monarhia constituțională</i> .	Constituția din 1938 a legitimat <i>regimul de guvernare personală (autoritate monarhică)</i> al regelui Carol al II-lea.
Sistemul electoral prin Constituția din 1866 era bazat pe <i>votul cenșitar</i> . În Constituția din 1923 <i>votul era universal</i> pentru toți cetățenii de sex masculin de peste 21 ani, în afară de magistrați și ofițeri.	Dreptul la vot era restrâns la cetățenii de peste 30 de ani și numai pentru știutorii de carte. Femeile primeau drept de vot dar nu și dreptul de a fi alese.
Consiliul de Coroană a funcționat pe lângă regele României și era compus din membri selectați de acesta, de regulă, dintre foștii prim-miniștri și șefii partidelor politice importante, la care se adăugau membrii guvernului. Rolul Consiliului de Coroană era de a discuta decizii majore cu privire la politica României și la dinastie.	Consiliul de Coroană (alcătuit din membri numiți de rege) <i>a devenit organ permanent</i> pentru a-l ajuta pe rege în conducerea țării.

4. Programele Revoluției Române de la 1848

Programe revoluționare	Lideri politici	Aspecte naționale	Modernizarea statului. Drepturi și libertăți cetățenești	Aspecte sociale
Petițiunea proclamație 27 martie 1848, Iași (program al revoluționarilor moldoveni) Caracter – MODERAT	V. Alecsandri, Al. I. Cuza, Gr. Cuza	„Sfânta păzire a Regulamentului Organic” (de teama unei intervenții armate a Rusiei)	– desființarea cenzurii; – funcții acordate după merit; – reforma școlilor; – siguranță personală; – desființarea pedepselor corporale.	„Grabnica îmbunătățire a stării locuitorilor săteni”.
Petiția națională 3-5 mai 1848, Blaj, Transilvania	Simion Bărnuțiu	– independența națiunii române din Transilvania – lozinca Adu-nării de la Blaj: „Noi vrem să ne unim cu țara”; – respingea anexarea Transilvaniei la Ungaria.	– „Națiunea română cere libertatea de a vorbi, de a scrie și a tipări fără nici o cenzură”; – asigurarea libertății personale; – școli românești; – biserica română să fie egală în drepturi cu celelalte biserici ale Transilvaniei.	– desființarea iobăgiei fără nicio despăgubire.
Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei 12 mai 1848, Brașov (revoluționari moldoveni) Caracter – RADICAL	C. Negri, Vasile Alecsandri	„Unirea Moldovei și Valahiei într-un singur stat neatârnat românesc”.	– „Întemeierea instituțiilor pe principiile de libertate și egalitate și fraternitate”; – desființarea boierescului și a oricăror alte dări; – egalitatea în drepturi civile și politice; – desființarea tuturor privilegiilor.	„Împroprietărirea locuitorilor săteni fără nicio despăgubire.”
Petiția țării 20 mai 1848, Cernăuți, Bucovina	Eudoxiu Hurmuzaki	Autonomia provinciei.	– autonomia bisericii ortodoxe; – o Dietă care să cuprindă reprezentanți ai tuturor stărilor; – o conducere proprie în administrație, justiție și politică; – libertatea persoanei.	– desființarea clăcii.

Proclamația de la Islaz 9 iunie 1848, Țara Românească	Ion Heliade Rădulescu	„ <i>Independența administrativă și legislativă a Țării Românești, pe temeiul tratatelor lui Mircea și Vlad Voievod și neamestec al nici unei puteri din afară în cele dinăuntru ale sale.</i> ” (autonomia Țării Românești)	– egalitatea drepturilor politice; – adunare generală compusă din reprezentanți ai tuturor stărilor societății; – domn responsabil, ales pe cinci ani și căutat în toate stările societății; – libertatea absolută a tiparului; – desființarea rangurilor; – instrucție egală; – contribuție generală.	„ <i>Emanciparea clăcașilor ce se fac proprietari prin despăgubire.</i> ” – dezrobirea țiganilor.
Petiția neamului românesc din Ungaria și Banat 15 iunie 1848, Lugoj, Banat	Eftimie Murgu	– respectarea națiunii române; – autonomia provinciei; – oficializarea limbii române.	– Autonomia bisericii ortodoxe.	– Emanciparea clăcașilor prin despăgubire.
Dorințele Partidei Naționale din Moldova August 1848, Cernăuți (program revoluționar al moldovenilor)	Mihail Kogălniceanu	„ <i>Unirea Moldovei cu Muntenia este cheia bolții fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național.</i> ”	– desființarea privilegiilor; – egalitate în fața legii; – libertatea cuvântului; – instrucție egală și gratuită; – libertatea întrunirilor; – desființarea rangurilor; – contribuție generală.	Emanciparea clăcașilor prin despăgubire.

5. Desfășurarea Revoluției Române

▪ În Moldova

• Domnitorul Mihail Sturdza a luat măsuri în Moldova împotriva revoluționarilor de teama unei intervenții armate a Rusiei.

• Intervenția străină (cooperarea dintre Rusia și Poarta Otomană) a determinat sfârșitul rapid al revoluției.

▪ În Țara Românească

• Revoluția a triumfat pentru moment. Domnul Țării Românești, *Gheorghe Bibescu*, a semnat proclamația, dar la scurt timp a abdicat.

• La conducerea țării s-a instalat un *guvern provizoriu* din care făceau parte revoluționarii *Ion Heliade Rădulescu*, *Nicolae Bălcescu*, *C.A. Rosetti etc.*

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	3
Romanitatea românilor în viziunea istoricilor	5
I. Etnogeneza românească. Trăsături generale ale etnogenezei românești (formarea poporului român)	6
II. Romanitatea românilor în sursele medievale	11
Românitatea românilor în istoriografia secolului al XX-lea	17
Test de evaluare	20
Secolul al XX-lea – între democrație și totalitarism.	
Ideologii și practici politice în România și în Europa	22
Ideologii și regimuri politice democratice în Europa	24
Ideologii și regimuri autoritare și totalitare	28
Ideologii și practici politice democratice în România interbelică	40
Ideologii și practici politice extremiste în România interbelică (Ideologii și practici politice totalitare)	44
Test de evaluare	48
Constituțiile României	50
Constituția din 1866 (prima constituție internă românească)	57
Constituția din 1923 (Constituția României Mari)	59
Constituția autoritară din 1938 (Constituția carlistă)	61
Constituțiile comuniste. Constituția din 1948 (Constituția impunerii regimului comunist în România sau prima constituție stalinistă)	63
Constituția din 1952 (Constituția totalei aserviri a României față de URSS)	65
Constituția din 1965 (Constituția regimului național-comunist)	66
Constituția din 1991 (Constituția revenirii la regimul democratic)	68
Test de evaluare	71
Statul și politica. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (secolele al IX-lea – al XIII-lea)	73
Autonomii locale în spațiul românesc (secolele al IX-lea – al XIII-lea)	76
Formarea Voievodatului Transilvaniei	78
Întemeierea Țării Românești (teritoriul de la sud de Carpați)	81
Întemeierea statului medieval Moldova	83
Întemeierea statului medieval Dobrogea	85
Vlahii din Peninsula Balcanică	86
Instituții centrale în spațiul românesc (secolele al IX-lea – al XVIII-lea)	87
Test de evaluare. Autonomiile locale	98

Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele al XVIII-lea – al XX-lea)	101
Proiecte politice și încercări de modernizare în spațiul românesc (secolele al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea)	104
Înfăptuirea statului național român modern (Unirea lui Cuza)	114
Cucerirea independenței de stat a României	120
Participarea României la Primul Război Mondial	122
Marea Unire de la 1918. Formarea statului național unitar român	125
Test de evaluare. Statul român modern 1	130
Test de evaluare. Statul român modern 2	133
 România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă.	
Construcția democrației postdecembriste	136
Instaurarea regimului comunist. Factori/etape	139
Regimul comunist din România între 1948 și 1965 – Stalinismul	142
Regimul Nicolae Ceaușescu (1965-1989) – Național-comunismul	146
Construcția democrației postdecembriste	149
Test de evaluare. România postbelică	153
 Spațiul românesc între diplomatie și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității	
Test de evaluare	177
 România și concertul european.	
De la „criza orientală” la marile alianțe ale secolului al XX-lea.	180
România, de la obținerea independenței la marile alianțe ale secolului al XX-lea	185
Test de evaluare. România și concertul european	193
 România în timpul Războiului Rece	
Test final 1	207
Test final 2	210
Test final 3	213
Test final 4	216
Model barem de evaluare și de notare	219